

beginsel steeds *geofferd* worden. Begin '44 werd zelfs door Evenhuis en de zijnen, zulks tot grote ergernis van van den Bosch, in heel Friesland een actie tot het verkopen van speciale waardezegels ingezet die vele maanden volgehouden werd; ze bracht tussen de f 700 000 en f 750 000 op.¹ Dat was geen gering bedrag en het was voor de hulp aan onderduikers en aan de Friese illegaliteit bijna voldoende, maar afgezien van het feit dat toch ook Friesland vóór begin september '44 nog bijna f 100 000 uit de kas van het Nationaal Steunfonds nodig had, meenden de van Halls en van den Bosch dat een zich tot het gehele volk richtende actie waar duizenden kennis van zouden krijgen, alleen uitvoerbaar was in een provincie waar men elkaar goed kende en waar naar verhouding weinig 'foute' elementen woonden. Voor de overige provincies hielden zij vast aan het beginsel waarop de grote inzamelingsactie voor de 'Zeemanspot' gebaseerd was: men moest, zulks ter beperking van de risico's en teneinde zo efficiënt mogelijk te werken, zo weinig mogelijk leningen afsluiten maar dan wel bij kapitaalkrachtige personen en instellingen; het minimum-leningbedrag: f 1000 voor de 'Zeemanspot', werd voor het Nationaal Steunfonds tot f 25 000 verhoogd.

Het vinden van instellingen die tot het verstrekken van leningen van f 25 000 of een veelvoud daarvan bereid waren, werd in de eerste plaats het werk van de gebroeders van Hall wier naam immers in de financiële wereld een uitstekende klank had; hun vader was vele jaren bestuurslid geweest van de Amsterdamse Vereniging voor de Effectenhandel en in de jaren '30 zelfs een tijdlang voorzitter. Gijs van Hall was in die tijd als directeur van twee trustmaatschappijen met veel bankdirecteuren in aanraking gekomen – hij nam de taak op zich om de twaalf grootste banken te benaderen. Tien banken verleenden medewerking², lieten bijvoorbeeld gefingeerde leningen opnemen (de boekhouding moest kloppen) en gaven het vrijgekomen geld aan het Nationaal Steunfonds door. Voor de hypotheekbanken, de levensverzekeringsmaatschappijen, de spaarbanken en de Indische cultuurmaat-

¹ Van ieder die men benaderde, werd verwacht dat hij een zeker percentage van zijn inkomen en eventueel vermogen zou afstaan; degenen die de waardezegels verkochten, hadden als regel tevoren van de belastingdienst gehoord wat het aangegeven inkomen en eventueel vermogen waren van de personen die benaderd zouden worden. ² Medewerking werd geweigerd door de Robaver en de Kasvereniging. Bij de Robaver heeft Woltersom tot aan de bevrijding trachten te verhinderen dat op welke wijze ook steun gegeven werd aan het NSF, de directeur van de Kasvereniging, mr. A. J. d'Ailly, van wie mr. G. van Hall eerder een weigering ontving (zonder dat d'Ailly, voorzover bekend, zijn mededirecteuren geraadpleegd had), heeft daarentegen van de herfst van '44 af belangrijke hulp verleend aan het NSF – wij komen er in deel 10 op terug.